

Vurdering af juridiske konsekvenser ved brug af de dyrebaserede mål i velfærdskontrol

Videncenter for Dyrevelfærd 2017

Introduktion

Der er en stigende erkendelse af, at dyrebaserede mål spiller en væsentlig rolle ved vurdering af den aktuelle dyrevelfærd i husdyrbesætninger. De dyrebaserede mål er et direkte udtryk for dyrenes reaktioner på den samlede påvirkning fra staldindretning og management på den enkelte besætning. Samtidig har de den fordel, at de kan give producenten en større fleksibilitet til at foretage ændringer i besætningen, under hensyntagen til specifikke forhold, med bedre velfærd til følge. Derfor peges der på, at dyrebaserede mål bør anvendes, hvor det er muligt, da de er bedst egnede indikatorer for dyrevelfærden.

I dag er lovgivningen på området primært baseret på rammekrav ved fastsættelse af minimumsstandarder. Disse krav er objektive og nemme at kontrollere. Dette gør det nemt for producenten at vurdere om hans besætning er i overensstemmelse med loven. På trods af overholdelse af loven kan den aktuelle dyrevelfærd dog variere på de enkelte besætninger, eftersom den enkelte landmand, og dermed management, har stor betydning for dyrevelfærden. Rammekrav kan dermed mindske risikoen for dårlig dyrevelfærd, men er samtidig ingen garanti.

Anvendelse af dyrebaserede mål vil i højere grad end rammekrav lede frem til at sikre dyrevelfærden. Der er dog visse problemstillinger ved brug af dyrebaserede mål, som man må holde sig for øje. Mange gange er de dyrebaserede mål mere tidskrævende og omkostningstunge. Dernæst er det ved anvendelse af dyrebaserede mål ikke muligt for producenten at forudsige udfaldet. Der er derfor en vis usikkerhed forbundet med dyrebaserede mål, der gør det vanskelig for producenten, at vide om han overholder loven.

Der er derfor behov for at overveje om, hvordan dyrebaserede mål mest hensigtsmæssigt kan implementeres i vores retssystem, enten som alternativ eller supplement, til de eksisterende krav. I den forbindelse er det vigtigt at overveje hvilke krav man bør stille til de dyrebaserede mål, og hvilke typer konsekvenser der er egnede, for at disse kan indgå i offentlig regulering af dyrevelfærd.

Malkekvæg

Anvendelse af dyrebaserede mål til sikring af dyrevelfærden hos malkekvæg er foreslået flere steder. I rapporten om hold af kvæg (2009) anbefales at mindstekravene kombineres med et dyrebaseret indikatorsystem. Samtidig har EFSA i en rapport anbefalet, at dyrebaserede mål hos malkekvæg, bør benyttes hvor det er muligt, da de er de bedste indikatorer for velfærd hos malkekvæg. Welfare Quality, et større EU-projekt, omkring måling af dyrevelfærd er baseret på benyttelse af dyrebaserede mål. Projektet har udviklet specifikke velfærdsmål for malkekvæg, som giver et fagligt grundlag for vurdering af dyrevelfærd på besætningsniveau.

Retsgrundlag

- Lovbekendtgørelse nr. 50 af 11. januar 2017 af dyreværnsloven
- Lovbekendtgørelse nr. 58 af 11. januar 2017 om hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg
- Bekendtgørelse nr. 79 af 23. januar 2017 om hold af malkekvæg og afkom af malkekvæg
- Bekendtgørelse nr. 707 af 18 juli 2000 om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr
- Bekendtgørelse nr. 135 af 14. februar 2014 om slagtning og aflivning af dyr

Halthed hos malkekvæg

På trods af den nuværende lovgivning er halte køer stadig et udpræget velfærdsmæssigt problem hos malkekvæg på besætningerne.althed er forbundet med smerte og flere kampagner viser, at fund af halte køer i danske besætninger med malkekvæg er høj.¹

Opstaldningsforholdene for malkekvæg har i de seneste år ændret sig, idet de fleste køer i dag er opstaldet i løsdriftsstalde. Dette har medvirket til en øget forekomst af klovsygdomme med halthed til følge.

Årsagerne til halthed er mangeartede, men ofte er årsagerne dog at finde primært i nærmiljøet omkring klovne. Der er flere forebyggelsesprincipper, og dermed faktorer, som har effekt på den aktuelle klosundhed, herunder klovpleje, hygiejne og indretning af staldene.

Lovgivning for malkekvæg

Lovgivning for malkekvæg tager udgangspunkt i ressource- og management baserede krav. Lovgivningen stiller på den baggrund specifikke krav til producenten, særligt omkring de fysiske krav, ved hold af malkekvæg. Reglerne er minimumskrav, der altid skal være opfyldte. Som lovgivningsmæssig eksempel, i

---

¹<https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Dyrevelfaerd%20og%20veterinaermedicin/Kontrolkampagner%202015/Slutrapport%20kampagne-Halthed%20og%20klovsundhed%20i%20malkekv%C3%A6gbes%C3%A6tninger.pdf>

særlig relation til halthed, kan nævnes at gulve i gangarealer og i stalde skal være skridsikre udformet og vedligeholdt så køerne kan **gå naturligt** og ikke kommer til skade, jf. lov om hold af malkekvæg angives § 18.

Den officielle velfærdskontrol for malkekvæg skal sikre at retsgrundlaget på området overholdes. Dette betyder at besætningen gennemgås med en tjekliste af de aktuelle krav som grundlag. Kontrollen er baseret på parametre der relaterer sig til de lovgivningsmæssige krav, hvilket betyder de er baseret på ressource- og management krav.²

Halthed som et dyrebaseret mål i velfærdskontrollen

Dyrevelfærden kan være meget forskellig mellem besætninger, der ellers producerer under sammenlignelige rammer og vilkår³. Derfor er det ikke nok at se på rammerne i produktionen, når dyrevelfærden skal vurderes. For at sikre et acceptabelt niveau af dyrevelfærd hos malkekvæg, kan det være hensigtsmæssigt at supplere de gældende regler, med dyrebaserede mål, som sikrer en kontrol med dyrenes velfærd, og en indgriben, hvis indikatorer viser et uacceptabelt niveau. Ved brug af et dyrebaseret mål, registreres der direkte på de berørte dyr, om der er tegn på nedsat velfærd.⁴

Halthed er en vigtig indikator for den aktuelle velfærd hos kvæg. Forskning viser at en halthedsvurdering af individuelle dyr på besætningsniveau, med fastsatte grænseværdier, kan bidrage med en valid og robust velfærdsvurdering af malkekvæg. Man kunne forestille sig at halthed kunne erstatte kravet om skridsikre gulve, da halthed vil give en mere valid vurdering af velfærden end de nuværende krav.

En klinisk observation af halthed hos malkekvæg er et gennemførligt mål. I besætninger med løsdrift kræver det at af dyrene kan blive tilset individuelt i bevægelse på en flad overflade.⁵ Skema for vurdering af halthed er allerede udarbejdet og tilgængeligt. Vurderingen kan med fordel foretages på et repræsentativt udsnit af besætningsens kvæg. Ved at foretage en halthedsvurdering får man samtidig mulighed for tidligere at opdage klov- og lemme lidelser. En halthedsvurdering af besætninger med malkekvæg er før anvendt ved Fødevarestyrelsens kontrolkampagne.⁶ På baggrund af et på forhånd defineret skema skelner man mellem grader af halthed. Ud fra dette defineres de acceptable grænseværdier for hver kategori.

---

² Vejledning om velfærdskontrol i kvægbesætninger. Fødevarestyrelsen 2017

³ Arbejdsrapport om hold af malkekvæg. Februar 2009.

⁴ Welfare Quality. EU funded project FOOD-CT-2004-506508. Samt Scientific Opinion on the use of animal-based measures to assess welfare of dairy cows. EFSA Journal 2012.

⁵ Welfare Quality Reports No 11. Assessment of Animal Welfare Measures for Dairy Cattle, Beef Bulls and Veal Calves.

⁶ Slutrapport fra kampagnen Halthed og Klovsundhed i malkekvægbesætninger. 4.11.2015.

Overskridelse af de fastsatte grænseværdier af halthed hos malkekvæg vil opfange alvorlige velfærdsproblemer, med henblik på yderligere undersøgelser, rådgivning eller opfølgende kontrol.

Konsekvenser for overskridelse af grænseværdier

Det er vigtigt at understrege, at der ved halthed som et dyrebaseret mål i velfærdskontrollen, ikke påpeges årsagen til problemet.⁷ Det kan derfor være forbundet med usikkerhed for den enkelte producent hvordan det aktuelle velfærdsproblem afhjælpes. Dette skal man selvfølgelig være opmærksom på ved valg af konsekvens, da man pålægger en straf uden producenten nødvendigvis har til hensigt at bryde loven.

Det kan under alle omstændigheder være hensigtsmæssigt, at kombinere med intensiveret rådgivning, og udarbejdelse af handleplaner, hvorefter overvågning med de fastsatte grænseværdier kan tjene som et vigtigt redskab i styring af problemområder.

Man kan forestille sig forskellige konsekvenser ved overskridelse af de fastsatte kategorier med grænseværdier for halthed hos malkekvæg. Konsekvensen vil i den forbindelse afspejle alvoren af overtrædelsen. Udgangspunktet må være at der ved overskridelse af grænseværdier tilknyttes en konsekvens, der kan sikre, at der sker en effektiv nedbringelse af velfærdsproblemerne i besætningen.

- Ligesom ved trædepudesvidninger i lov om hold af slagtekyllinger, hvorefter scoring af point er udslagsgivende, i forhold til hvilken konsekvens, kan man forestille sig et lignende system ved halthed. Overskridelse af fastsatte grænseværdier i fastsatte kategorier, efter graden af alvor, kan herefter lede til en **henstilling til producenten** om at forbedre forholdene, eller en **indberetning** af forholdet. Fødevareregionen kan herefter gøre brug af de aktuelle reaktionsmuligheder, hvorefter der kan foretages kontrolbesøg eller rettes skriftlig henvendelse med henblik på en redegørelse⁸.
- De obligatoriske sundhedsrådgivningsaftaler er indført ved lov og skal sørge for tilsyn af sundhed og dyrevelfærd. I forbindelse med denne rådgivning,⁹ skal dyrlæge og producent fastlægge en plan for særlige områder på besætningen, hvor der kræves en særlig indsats. For svinebesætninger er der i disse aftaler indført en optælling af skuldersår, kategoriseret efter lette og svære sår. I Justitsministeriets arbejdsgruppe, vedrørende skuldersår, blev det anbefalet,¹⁰ at der ved

---

⁷ Scientific Opinion on the use of animal-based measures to assess welfare of dairy cows. EFSA Journal 2012.

⁸ Bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og hold af rugeægproduktion § 13

⁹ Bekendtgørelse nr. 1537 af 12. december 2016 om sundhedsrådgivningsaftaler for kvægbesætninger.

¹⁰ Arbejdsgrupperapport om skuldersår hos søer. Maj 2008. Udvalget for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

overskridelse af fastlagte grænseværdier ville blive tildelt producenten et gul-kort, hvorefter besætningen vil indgå i en **forhøjet risikogruppe til udpegning** af velfærdskontrol, producenten vil blive pålagt at gennemføre en **handlingsplan**, og en forsat overskridelse af grænseværdierne vil medføre **gebyrbelagte opfølgende besøg** til problemet er løst. Dette er mulige reaktioner, som man kan forestille sig også at benytte, ved overskridelse af grænseværdier i forbindelse med en halthedsvurdering af malkekvæg.

- I forbindelse med den usikkerhed der ligger for producenten, kunne man forestille sig, at der indsættes en **lovmæssig undtagelse** til den valgte konsekvens. Producenten kunne herefter fremlægge beviser for eventuelle igangværende handlinger vedrørende afhjælpning af aktuelle velfærdsproblemer på besætningen. Producentens hensigt vil på denne måde indgå i bedømmelsen.